

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestää

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

En osaa sanoa

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuositukset

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuositukset

-

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

-

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Lausunto annetaan suomeksi ja ruotsiksi.

Ruotsiksi:

Vid bedömning av affärseffekter presenteras upphandling av tjänster från privata företag som en tjänstevoucher eller som köpta tjänster. Psykoterapiföretag, liksom företag inom andra terapiområden, är vanligtvis mycket små: de allra flesta företag är enskild firma. Särskilt inom psykoterapi måste köparen vara ett genuint alternativ för enmansföretagare som behandlar självbetalande klienter. Om erbjudandet till välfärdsområdet sker på betydligt svagare villkor än egenbetalande eller FPA:s rehabiliteringspsykoterapiklienter, kanske enskild firma och småföretagare inte tycker att den omfattande och utmanande upphandlingen är meningsfull. Därför behövs sannolikt nationell vägledning för utarbetandet av tävlingsformuläret för enskild firma.

Suomen Kuntoutusyritykset ry är gärna med och utarbetar en sådan modellanbudsblankett för psykoterapiköp av enskild firma.

Å andra sidan kan även nationell vägledning behövas för att hantera patienthandlingar. Från enskild näringsidkaresynpunkt är administrationen enklast om psykoterapiköp kan levereras till tjänstens anvisade välfärdsområde direkt från den privata tjänsteleverantörens eget patientinformationssystem. Detta är möjligt genom att aktivera auktorisering av köptjänst för Kanta-tjänster. Köptjänstillstånd används nu inom ett fåtal områden inom rehabiliteringstjänster, men det har ännu inte implementerats inom psykoterapi. Auktorisationen av köptjänsten förenklar överföringen av patientuppgifter till klienten, det vill säga välfärdsområdet, och införandet av det

kan kräva nationell samordning. Det är inte lämpligt för varje område som ansvarar för att organisera att börja om från början med införandet av tillståndet att köpa psykoterapitjänsten.

I utvärderingen av affärseffekter anges att företag skulle kunna utarbeta varumärkesskyddade insatser och utbildningstjänster för utveckling av psykosociala metoder. Å andra sidan nämns också kortfattat FPA:s krävande medicinska rehabiliteringsfamiljeterapi och andra former av rehabilitering i presentationsutkastet. Nationell vägledning kan behövas inte bara för att utnyttja de goda tjänster som FPA redan har utvecklat i utvecklingsarbetet (t.ex. kan familjeterapi också vara en servicekupongtjänst), utan det behövs också en nationell samordning för att sprida kunskapen om FPA:s rehabiliteringstjänster till regionerna .

Till exempel är FPA:s ovan nämnda familjeterapi en underutnyttjad tjänst, eftersom kännedomen om dessa rehabiliteringstjänster är svag hos de klienter som gör rehabiliteringsansökningar till Folkpensionsförvaltningen och den hälsovård som ansvarar för välfärdsområdena. Endast cirka 3 % av de rehabiliteringspsykoterapier som FPA stöder är familje- eller parterapi.

Suomeksi:

Yritysvaikutuksia arvioitaessa palveluiden hankinta yksityisiltä yrityksiltä esitetään tehtäväksi palvelusetelillä tai ostopalveluina. Psykoterapiayritykset ovat muiden terapia-alojen yritysten tapaan tyypillisesti hyvin pieniä: valtaosa yrityksistä on yksinyrittäjiä. Erityisesti psykoterapiassa ostajan tulee olla aito vaihtoehto itse maksavia asiakkaita hoitaville yksinyrittäjille. Jos hyvinvointialueelle tarjoaminen tapahtuu merkittävästi itse maksavia tai Kelan kuntoutuspsykoterapia-asiakkaita heikommin ehdoin, eivät yksin- ja pienyrittäjät välttämättä koe laajaa ja haastavasti laadittua tarjouskilpailua mielekkääksi. Kansallista ohjausta tarvitaan siis todennäköisesti yksinyrittäjien kilpailutuslomakkeen laadintaan.

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry on mielellään mukana laatimassa tällaista yksinyrittäjien psykoterapiahankintoihin suunnattua kilpailutuksen mallilomaketta.

Toisaalta kansallista ohjausta voidaan tarvita myös potilasasiakirjojen hallinnointiin. Yksinyrittäjän näkökulmasta hallinnointi on helpointa, jos psykoterapiahankinnat voidaan toimittaa palvelun tilanneelle hyvinvointialueelle suoraan yksityisen palveluntuottajan omasta potilastietojärjestelmästä. Tämä on mahdollista ottamalla käyttöön Kanta-palveluiden ostopalvelun valtuutus. Ostopalvelun valtuutus on nyt käytössä muutamilla alueilla kuntoutuspalveluissa, mutta psykoterapiassa sitä ei ole vielä otettu käyttöön. Ostopalvelun valtuutus yksinkertaistaa potilastietojen siirtämistä toimeksiantajalle eli hyvinvointialueelle, ja sen käyttöönotto saattaa edellyttää kansallista koordinoitua. Ei ole tarkoituksenmukaista, että jokainen järjestämistä vastaava oleva alue aloittaa psykoterapian ostopalvelun valtuutuksen käyttöönoton tyhjästä.

Yritysvaikutusten arvioinnissa todetaan, että yritykset voisivat laatia tavaramerkillä suojattuja interventioita ja koulutuspalveluita psykososiaalisten menetelmien kehittämiseksi. Toisaalta esitysluonnoksessa mainitaan lyhyesti myös Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen perheterapia ja muita kuntoutusmuotoja. Kansallista ohjausta voidaan tarvita paitsi Kelan jo kehittämien hyvien palveluiden hyödyntämiseen kehitystyössä (esimerkiksi perheterapia voisi olla myös palvelusetelipalvelu), mutta kansallista koordinoitua tarvitetaan myös Kelan kuntoutuspalveluiden tietoisuuden levittämiseksi alueille.

Esimerkiksi edellä mainittu Kelan järjestämä perheterapia on alihyödynnetty palvelu, sillä Kansaneläkelaitoksen kuntoutushakemuksia tekevien asiakkaiden ja hyvinvointialueiden hoitovastuussa olevan terveydenhuollon tietoisuus näistä kuntoutuspalveluista on heikkoa. Vain noin 3 % Kelan tukemista kuntoutuspsykoterapioista on perhe- tai pariterapiaa.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäätelyyn?

Ei kantaa

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

-

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Lausunto annetaan sekä suomeksi että ruotsiksi.

Ruotsiksi:

Kort psykoterapi är viktig att utföra av titelskyddade psykoterapeuter och presentationen är mycket lönsam i det avseendet. Utkastet väcker dock oro för om behovet av psykoterapeuter kommer att ersättas av psykosocial behandling som härrör från psykoterapi av utbildade yrkesverksamma. Kort psykoterapi är krävande rehabilitering, ännu mer krävande än långa psykoterapirehabiliteringstillfällen. Av denna anledning är det en stor risk för klienten att ersätta kort psykoterapi med behandling som tillhandahålls av en annan vårdpersonal som har fått kort fortbildning.

Detta måste beaktas till exempel vid offentlig upphandling, så att psykosociala behandlingar som härrör från psykoterapi måste konkurreras om separat från psykoterapier, eftersom de möter olika behov och är helt klart olika produkter med olika utbildningsbakgrund.

Psykosociale behandlingar som härrör från psykoterapi som ges av någon annan än en psykoterapeut kan vara förebyggande till sin natur och behandlingar som syftar till lindrigare problem.

Beroende på klientens behov och val kan kort psykoterapi utföras av legitimerad psykoterapeut inriktad på individ-, grupp- och familjeterapi.

Suomeksi:

Lyhytpsykoterapia on tärkeää toteuttaa nimikesuojattujen psykoterapeuttien toimesta, ja esitys on siltä osin hyvin kannatettava. Luonnoksesta nousee kuitenkin huoli siitä, korvataanko psykoterapeuttien tarvetta kouluttamattomien ammattihenkilöiden psykoterapiasta johdetulla psykososiaalisella hoidolla. Lyhytpsykoterapia on vaativaa kuntoutusta, jopa vaativampaa kuin pitkät psykoterapian kuntoutusjaksot. Tästä syystä lyhytpsykoterapian korvaaminen lyhyen täydennyskoulutuksen saaneen muun terveydenhuollon ammattihenkilön antamalla hoidolla on asiakkaan kannalta iso riski.

Tämä on huomioitava esimerkiksi julkisissa hankinnoissa siten, että psykoterapiasta johdetut psykososiaaliset hoidot on kilpalutettava erikseen psykoterapioista, sillä ne vastaavat eri tarpeisiin ja ovat selkeästi eri tuotteita erilaisella koulutustaustalla.

Psykoterapiasta johdetut muun kuin psykoterapeutin antamat psykososiaaliset hoidot voivat olla luonteeltaan ennaltaehkäiseviä ja lievempiin ongelmiin suunnattuja hoitoja.

Lyhytpsykoterapia voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeista ja valinnasta riippuen niin yksilö-, ryhmä- kuin perheterapiaan suuntautuneen nimikesuojatun psykoterapeutin toimesta.

Saarinen Juhani
Suomen Kuntoutusyritykset ry